

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. H. van Leeuwen, Dierbergen; Ds. L.W. van der Meij, Zaamslag; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; Ds. P. van Zonneveld, Doornspijk; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Spaar Uw volk, o Heere, en geef Uw erfenis niet over tot een smaadheid.

Joël 2 : 17b.

De naam Joël betekent: de Heere is God! Waarschijnlijk heeft Joël geprofeteerd tijdens de regering van koning Joas van Juda. Hij roept het volk terug tot de wet des Heeren en legt alle nadruk op de beleving van het verbond.

Zijn optreden valt tijdens de grote sprinkhanenplaag. In beeldrijke taal beschrijft hij de plaag van deze dieren, die letterlijk alles kaal vreten. In het eerste hoofdstuk beschrijft hij de verschrikkingen van deze plaag op het platteland. Maar in het tweede hoofdstuk spreekt hij over Jeruzalem, de heilige stad, die nu door het sprinkhanenleger wordt bedreigd. Het ongedierte zag het land vóór zich als een lusthof, als een paradijs, maar achter zich als een woeste wildernis (vs. 3).

En nu gaat zich dit sprinkhanenleger werpen op de heilige stad. Het gaat de muren beklimmen, het zal de huizen van Jeruzalem binnendringen, het zal de tempel naderen en dan is de ramp niet te overzien. Want dat zou een bewijs zijn, dat de Heere Jeruzalem heeft verlaten, de enige stad, waar Hij wil wonen.

Dan zou dat betekenen dat ook de Messias niet zal komen!

Er is nu echter nog één middel, waardoor het onheil zou kunnen worden afgewend.

„Nu dan ook, spreekt de Heere, bekeert u tot Mij met uw ganse hart, en dat met vasten en met geweën en met rouwklage; en scheurt uw hart en niet uw klederen, en bekeert u tot de Heere uw God; want Hij is genadig en barmhartig, lankmoedig en groot van goedertierenheid, en berouw hebbende over het kwade; wie weet, Hij mocht Zich wenden en berouw hebben (vs. 12-14).

Het zou kunnen zijn, dat de Heere nog gehoor wil geven aan een biddend volk!

Daarom roept Joël het volk samen tot een gebedsdag. De priesters des Heeren moeten wenen, en staande tussen het voorhuis en het altaar, smeken: „Spaar Uw volk, o Heere! en geef Uw erfenis niet over tot een smaadheid!” Let wel: de priesters moeten staan tussen het voorhuis en het altaar! Met het altaar wordt hier bedoeld het brandofferaltaar, dat in de binnenste voorhof stond. Het altaar, waarvan het bloed vloeide, het bloed der verzoening, dat éénmaal gestort zou worden op Golgotha's kruis! De priesters moesten, als de vertegenwoordigers van het volk wenende gaan staan tussen de voorhof en het altaar. Met het gezicht gewend naar het heilige, waar het reukaltaar stond, waarop de wierook gebrand werd, aangestoken met vuur van het brandofferaltaar. En de wierook, die het heilige doortrok en door de gordijnen heen het heilige der heiligen binnendrong, was afbeelding van de gebeden, die de priesters voor zichzelf en voor het volk tot de Heere opzonden. Gebeden, die gegrond waren op het bloed der verzoening! Nieuw-testamentisch gezegd: gebeden om Christus' wil!

Wenende staan tussen het voorhuis en het altaar, met het gezicht gewend naar het heilige, en dan wenende smeken: „Spaar Uw volk, o Heere! geef Uw erfenis niet over tot een smaadheid!”

Wie weet, Hij mocht Zich wenden en berouw

hebben Want Hij is genadig en barmhartig, lankmoedig en groot van goedertierenheid!

Lezers, wij leven ook in een tijd, waarin Jeruzalem, waarin de kerk bedreigd wordt. Bedreigd van buitenaf, maar vooral ook van binnenuit. De zonde wordt steeds drierster uitgeleefd. Alles wat heilig is, wordt onteerd! Er wordt gesold en gespot met alles wat van God is! Met Gods Naam, met Gods dag, met Gods volk! Het leven van de massa is zo platvloers geworden. Geestelijke waarden spreken steeds minder aan. De zonde wordt gelegaliseerd en gepropageerd. De grenzen tussen kerk en wereld vervagen op een benauwende wijze.

En ja, we klagen er wellicht nog over. En er is klagenstof in overvloed. Maar doen we het **wenende**?

En we protesteren wellicht nog tegen de toenemende verwereldlijking. Het is goed en het is nodig! Maar doen we het **wenende**?

We strijden wellicht nog tegen de aantasting van Gods Woord, tegen de vervlakking in de prediking, die soms ontstellend is! Het is goed en het is nodig! Maar doen we het **wenende**? Lijden we echt **pijn** aan het geestelijk verval van ons volk?

Lijden we waarlijk **pijn** aan het verval in de kerk, ook in eigen kerken?

Wenen we erom? Omdat de Heere en Zijn dienst ons lief geworden is?

Werden we al verootmoedigde mensen, die niet alleen de zonden van anderen zien, en naar anderen wijzen, maar die de bitterheid van eigen zonde leerden proeven?

Zo nee: dan heeft al ons klagen en protesteren geen wezenlijke kracht en geen wezenlijke waarde! Dan is het maar klagen in de ruimte, dat ons niets kost en waarmee we onszelf nog op de been kunnen houden!

Zo ja: dan zijn we kleine mensen onder God geworden, die zich niet verheffen boven de ander. Die niet alleen wijzen naar de ander: zij! Maar: ik! Wij hebben God op 't hoogst misdaan; wij zijn van 't heilspoor afgegaan! Moeten we niet met schaamte belijden, dat we, ook in de kerkelijke strijd, maar al teveel ongeestelijk bezig zijn? En daarom: vleselijk, werelds?

Zou er geen schreiende behoefte zijn aan priesters, die **wenende** staan tussen het voorhuis en het altaar, smekende: „Spaar Uw volk, o Heere! en geef Uw erfenis niet over tot een smaadheid!”

Bidders, wenende bidders, die luisteren naar en pleiten op het gebed van de enige Hogepriester in de hemel! Christus, verhoogd aan Gods rechterhand, bidt ook vandaag voor Zijn kerk: „Spaar Uw volk, o Heere! en geef Uw erfenis niet over tot een smaadheid!”

En daar mag het geloof wondere troost uit putten. In deze donkere tijd en in deze barre wereld. Want er is geen gebed van Christus, dat niet verhoord wordt. Duidelijker en vaster dan Joël mogen wij weten dat de poorten der hel de gemeente van Christus niet zullen overweldigen. Het moge er dan nog zo slecht voorstaan. In de dagen van de antichrist moge zelfs het instituut van de kerk van de aarde zijn weggedaan: maar de erfenis des Heeren zal niet worden overgegeven tot een smaadheid!

Want: Christus bidt!

Ds. Vlietstra.

Van de administratie

We hebben sinds de vorige verantwoording f 284,50 aan

giften ontvangen, waarvan één van f 200,- en één van f 50,- van N.N.

Uit de ontvangen giften blijkt steeds weer de waardering die men voor ons blad heeft. We hebben ook weer 2 nieuwe abonnees ingeboekt.

Voor alles hartelijk dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

Op verzoek geef ik hier even door het adres van Ds. Tamminga te Burlington. Het blijkt dat verschillende lezers van ons blad hem willen schrijven, maar ze weten zijn adres niet. Hier volgt het adres:

Rev. J. Tamminga
1324 Rosseau Place
Burlington, Ontario
L7P 3N2 CANADA.

We willen hem van harte groeten en de nabijheid des Heeren toewensen.

Uit het land van de Bijbel 28

C. HET BEDRIJFSLEVEN

II. Landbouw en veeteelt.

1c. De Oostbouw.

In I Koningen 4 vs. 25 lezen we van een opmerkelijke spreekwijze onder Israël betreffende de „wijnstok en de vijgeboom”, namelijk: „En Juda en Israël woonden zeker, een iegelijk onder zijn wijnstok en onder zijn vijgeboom.”

Zij duidde de vrede en het geluk van de inwoners aan. Daarvan vinden we een treffend voorbeeld bij Nathanaël, zittend onder zijn vijgeboom. Het was een geschikte plaats voor gebed en stille overdenking. Gel. lezer! Hebt u ook zulk een plaats in uw leven nodig gekregen? Daar mag men wel eens bijzonder het hart uitstorten voor de Heere. En daar mag ook wel eens rijk ervaren worden, wat David zong in psalm 25 vs. 7:

*„Gods verborgen omgang vinden
Zielen, daar Zijn vrees in woont;
't Heilgeheim wordt aan Zijn vrienden
Naar Zijn vreeverbond getoond.*

De vijgeboom is in Kanaän en in warme landen inheems. Vallen in november en december zijn bladeren af, reeds in januari worden al nieuwe knoppen zichtbaar. Zij blijven wel lang gesloten, totdat in maart zich de heldergroene uitspruitsels vertonen. Zij voorspellen dan de nadering van de zomer. Dat lezen we bij de voorspelling van Christus aangaande Zijn wederkomst op de wolken des hemels, waarvoor Jezus ook het uitbotten van de vijgeboom als een teken gebruikt. Hij sprak:

„En leert van de vijgeboom deze gelijkenis: Wanneer zijn tak nu teder wordt en de bladeren uitspruiten, zo weet gij, dat de zomer nabij is; alsoo ook gijlieden, wanneer gij al deze dingen zult zien, zo weet, dat het nabij is, voor de deur.” (Mattheus 24 vs. 32 en 33). En dan voegt Christus deze verklaring eraan toe:

„Voorwaar Ik zeg u: Dit geslacht zal geenszins voorbijgaan, totdat al deze dingen zullen geschied zijn. (Vers 34) En in vers 35:

„De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar Mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan.”

Een vijgeboom.

Gel. lezer(es)! Is het dan niet zeer noodzakelijk om acht te geven op de "tekenen der tijden", in verband met Zijn wederkomst? Zo heeft Jezus een vergelijking gemaakt met de dagen van Noach, toen Hij sprak van: "Etende en drinkende, trouwende en ten huwelijk uitgevende."

En hieraan mogen wij wel verbinden de ontstellende verwildering van de menselijke zeden, zoals wij die thans hand over hand zien toenemen, ook al hebben we geen vijgeboom in onze tuin staan bij wijze van spreken. Maar wel mogen wij ter harte nemen, hetgeen we van een vijgeboom verklaard vinden. En dan wijzen we op het feit, dat de groei van de vijgeboom zeer snel is. Zelfs draagt hij "driemaal" in 't jaar vrucht. De "waarde" van de vijgeboom is dan ook gelegen in zijn "vrucht".

Daarvan lezen we in Richteren 9 vs. 11. Het is de gelijkenis, welke Jotham gebruikte in verband met Abimelech, die zijn 70 broers doodde op een steen, zoals we lezen in Richteren 9 vs. 5. (Deze Jotham is niet gedood, omdat hij zich verstoken had). Welnu, hij sprak deze gelijkenis uit in verband met het feit, dat de burgers van Sichem Abimelech koning wilde maken. Hij stelde daarbij "bomen" als een gelijkenis. Maar het was de "olijfboom", die het koningschap zagezegd weigerde met de woorden: "Zou ik mijn zoetigheid en mijn goede vrucht verlaten, en zou ik heengaan om te zweven over de bomen?"

We merkten zo even op, dat de vijgeboom wel "driemaal" per jaar vrucht voortbrengt. De late vijgen van augustus zijn de beste vruchten. Direkt na de afgeplukte vijgen botten er vaak weer nieuwe uit.

Een gewone vijgeboom levert jaarlijks 25 pond vijgen op, zelfs nog meer.

Soms werden vijgen als "geneesmiddel" gebruikt. Zo leverde GILEAD ook medicijnen op. We lezen in Jeremia 8 vs. 22:

"Is er geen balsem in Gilead? Is er geen heelmeeester aldaar?"

Ja, Hiskia's geneezing wijst hierop. Want dat lezen we immers in Jesaja 38 vs. 21:

"Jesaja nu had gezegd: laat men nemen een klomp vijgen, en tot een pleister op het gewel maken, en hij zal genezen." En de Heere zegende dit middel.

Zo ging er voor Israël een bijzonder ernstige sprake uit van het overvloedig vrucht dragen van de vijgeboom.

Deelde Israël niet in vele onderscheiden "voorrechten"?

Had het niet 's Heeren wetten ontvangen en al Zijn inzettingen?

Had de Heere niet Zijn profeten gezonden, die het volk onderwezen in al deze inzettingen? Ja en ten laatste zelfs Zijn eigen geliefde Zoon!

En heeft die Zoon des Vaders niet drie jaren verkeer onder Israël met Zijn prediking en wonderen?

Gold voor dit bevoorrechte volk en ook voor ons niet de betuiging des Heeren bij monde van de profeet Jesaja: "Wat is er meer te doen aan Mijn wijngaard, hetwelk Ik aan hem niet gedaan heb?" (Jes. 5 vs. 4). Ja, stond eens Jezus niet **wenend** voor Jeruzalem met Zijn uitroep: "Jeruzalem, Jeruzalem, hoe menigmaal heb Ik uwe kinderen willen bijeenvergaderen, gelijk een hen hare kieuken bijeenvergadert onder de vleugelen, maar gijlieden hebt niet gewild."

En wat zal de Heere moeten getuigen van ons, die nog mogen verkeren onder de zuivere verkondiging van Zijn Woord en onder al 's Heeren welmenende roepstemmen?

Hebben al die rijke voorrechten ons op de knieën gebracht? En, zoals we reeds hebben opgemerkt, hebben we in ons leven ook al een "vijgeboom" nodig gekregen, om ons hart uit te storten voor de Heere en om te mogen delen in Zijn opzoekende zondaarsliefde? Om

onze zonden en onze schuld voor Hem te belijden? Om verzoening te zoeken in Zijn dierbaar bloed, dat van alle zonden reinigt? O smee om zulk een bidvertrek te ontvangen, evenals een Daniël en een Zacheus, die in een wilde olijfbom klom, om Jezus te zien en met dit gevolg, dat Jezus hem zag en tot hem zeide: "Zacheus, haast u en kom af; want Ik moet heden in uw huis blijven."

Wat zal het daartegenover vreselijk zijn voor hen, die al Gods roepstemmen en nodigheden in de wind hebben geslagen!

Een ontroerend voorbeeld hiervan zien we in de gelijkenis van de "onvruchtbare vijgeboom", waarop Christus wees en deze "vervloekte", zoals we lezen in Mattheus 21 vs. 19.

Dr.

v.L.

Bezinning op de prediking

4. Aandacht voor prediking in de Nederlands Gereformeerde Kerken.

In de brochure, die ons in deze artikelen al meerdere malen bezig gehouden heeft, vinden we ook enkele opmerkingen terzijde. Ik bedoel de opmerking, die niet rechtstreeks de klacht over de prediking van sommigen raken. Daarom staan ze er toch niet ten onrechte. Ze houden zeer zeker wel verband met de verontrusting, die geuit wordt. Het gaat dan in hoofdzaak over twee dingen: het afschaffen van de diensten op de twee feestdagen en de bezwaren tegen de prediking, zoals die veelal in de Nederlands Gereformeerde Kerken gevonden wordt.

Over het eerste wil ik graag kort zijn. In het hoofdstukje over de noodzaak van wedergeboorte wordt er over gesproken. Het feit wordt opgemerkt, dat op meer dan een plaats geen dienst meer gehouden wordt op een tweede feestdag onder het motief, dat het nergens in de Bijbel geboden wordt. Het wordt een geestelijke verarming geacht: wél ontspanning zoeken en zich niét onder Gods Woord stellen, terwijl we al zovéél vrije tijd hebben in de omstandigheden van nú.

Hier zou uitgebreid over geschreven kunnen worden. Ik zou willen wijzen op het commentaar in "De Wekker", waar dit geschrift door br. Koole uitvoerig besproken is. Hém ontging die relatie tussen wat gezegd wordt over de roeping in de prediking op de noodzaak van wedergeboorte te wijzen en het al-of-niet houden van deze diensten. Ik zou deze schrijver de vriendelijke raad willen geven om de verschillende kerkbode's zo rond de tijd van de feestdagen eens na te lezen op de predikbeurten. Dan zal het - zo in het algemeen gesproken - zijn aandacht niet **ontgaan, dat in de gemeenten waar een prediking begeerd wordt in de lijn van deze brochure er wél dienst is.** Overigens is het belangrijker, dat zo vaak in zo'n dienst het positieve van de schriftuurlijk-bevindelijke prediking spreekt. Daar heb ik meermalen van horen spreken. Dat doet me zeggen: die opmerking weeg ik niet naar z'n plaats en motieven, maar naar de waarde, die zulke diensten hebben. Dan behoeven we er niet voor te vechten maar prijzen ze zichzelf aan!

Prediking en gemeentebeschouwing

Belangrijker is de opmerking over de prediking in de Nederlands Gereformeerde Kerken. Aan het eind van "De juiste gemeentebeschouwing" wordt deze doorgegeven. We kunnen daar lezen: "Het is met betrekking tot deze zaken, dat wij moeite hebben met de prediking, zoals die in de Nederlands Gereformeerde Kerken gehoord wordt en waaraan een verbonds- en gemeentebeschouwing ten grondslag ligt, die niet Bijbels is en die we daarom gevaarlijk achten voor het geestelijk leven van de Christelijke Gereformeerde Kerken".

Misschien vraagt iemand zich af: wat wordt hier bedoeld met "zaken"? In verband met de schriftuurlijke gegevens over de gemeente is daar gesteld: er zijn twee soorten mensen in de kerk en is er ook verschil onder de kinderen Gods. Dit vraagt een onderscheidende prediking naar meer dan één zijde. De eigenschappen van het ware geloof moeten erin gehoord worden. Er moet geestelijke leiding in de prediking zijn. Dat zullen de bedoelde "zaken" zijn.

Dat in dit boekje van "moeite" gesproken wordt met de prediking in de Nederl. Ger. Kerken zal dus zijn oorzaak vinden in het feit, dat deze dingen daar niet zo gehoord worden. Laat ik het in één zin zeggen: men mist de onderscheidende prediking. Nog sterker wordt het uitgedrukt, als gezegd

wordt dat dit voorkomt uit een niet-Bijbelse verbonds- en gemeentebeschouwing. Daarom zal deze opmerking ook wel op déze plaats gemaakt zijn. Het zou immers niet ondenkbaar geweest zijn als deze al eerder n.l. bij de noodzaak van wedergeboorte gemaakt was. Maar terecht wordt deze tóch gemaakt onder dit hoofd. Dan is het eerste er in begrepen. Wie het onderscheid in de gemeente niet verdisconteert, zal ook niet spreken over de noodzaak van wedergeboorte.

Ten onrechte?

Binnen onze kerken zal over deze opmerking verschillend geoordeeld worden. In "De Wekker" is er niet op gereageerd of ik zou het over het hoofd moeten gezien hebben. Zeker is het, dat dit bij meerderen verzet ontmoeten zal. Men zal er op wijzen dat de "Gemeenschappelijke verklaring ten aanzien van de toeigening des heils", die gediend heeft op de Generale Synode van 1977, over deze dingen gesproken heeft. Daar wordt toch de noodzaak van onderscheiden- de prediking onderstreept. In de prediking moeten de kenmerken van het ware geloof aan de orde komen. Men kan ook wijzen op de passage over "geloof en wedergeboorte":

"Hoewel van Gereformeerde kant wordt toegegeven, dat in deze kerken de woorden wedergeboorte en wederbarende genade niet zoveel meer gebruikt worden in de zin van de Dordtse Leerregels, functioneert die belijdenis zakelijk wel. De inhoud van die woorden behoort tot de kern van de preek". In die lijn hoor je nog al eens én door de Nederlands Gereformeerden zelf én door hen, die een spoedige vereniging voorstaan, praten: We moeten goed luisteren en niet te spoedig tot een veroordeling komen". "Het wordt wat anders gezegd of de accenten liggen wat anders". "In wezen gaat het toch om hetzelfde". Daarbij zal ook nog eens vaak de aanmerking gehoord worden: "Maak het eens waar. Op grond van een enkele preek zal dat toch zeker niet kunnen gebeuren!"

Om het laatste eerst te nemen: wanneer mag je eigenlijk zeggen, dat de prediking binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken in het algemeen gesproken zó is? Uiteraard mogen we nooit afgaan op enkele uitdrukkingen enz. Maar is dit toch niet vaak hét beeld, dat ieder die via een preek, de pers en ontmoetingen met deze kerken in aanraking komt, krijgt? Ik mag hier dan uit één preek iets aanhalen "In de Gereformeerde Gezindte vraagt men wel eens, hóe iemand de gemeente beschouwt: Wat hebt u voor gemeentebeschouwing? Laten we zeggen: die van de Thora, die welke spreekt uit de reiniging van de melaatsten. Wat mag je er volgens die "beschouwing" (tussen aanhalingstekens) heerlijk zeker van zijn, dat we allemaal van de oudsten tot de jongsten door God gerekend worden tot Zijn heilig volk. Het volk, dat niet voor de dood maar voor het leven bestemd is". Wanneer dan verder in de preek niet duidelijk wordt, dat wedergeboorte, hartgrondige bekering nodig is, dan vraag ik ieder, die dit leest eerlijk af: is dit in overeenstemming met Gods Woord? Spreekt Gods Woord zó over het voorrecht op het erf des Verbonds te zijn zonder met diepe ernst te zeggen dat alleen door hartvernieuwende genade dit in ons leven waar wordt? Is het waar dat hier de inhoudt van de woorden van onze belijdenis de kern van de preek is?

Ik oordeel niet over ieder binnen deze kerken, ook niet over ieders prediking. De verscheurdheid van de kerk en vooral onder hen, die de belijdenis onderschrijven, is indroevig. Maar als het om zulke wezenlijke dingen gaat, zal er toch alleen éénheid kunnen zijn als - op hoe verschillende manier ook - de zaken doorklinken in de prediking, die deze werkelijk onderscheidend doen zijn.

Overeenstemming

Het is sprekend dat wat hier gezegd wordt over de prediking van de Nederlands Gereformeerde Kerken overeenstemt met de bezwaren, die er leven in verschillende kerken en die via deputaten ter synode zijn gebracht. In het laatste rapport van Deputaten voor de eenheid van de Gereformeerde belijders wordt gesproken van de bezwaren tegen de prediking. Dan worden als bezwaren genoemd: de gemeentebeschouwing (dat er tweeërlei kinderen des Verbonds zijn: wordt niet of te weinig verdisconteerd), de wedergeboorte (de noodzaak wordt niet of weinig gehoord) en het leven des geloofs (de functionering in de gelovige wordt voorbijgegaan). Deze bezwaren waren door meer

dere kerkeraden zo ingebracht en werden door deputaten verschillend beoordeeld. De Generale Synode (Rotterdam-C. 1983) besloot - onder meer - dat deze bezwaren grondig dienen te worden besproken en zo nauwkeurig mogelijk dienen te worden geformuleerd.

We hopen dat dit laatste betragt zal worden. Deze opmerking zou niet juist zijn als er niet eerlijk getuigenis van gegeven wordt naar de plaats toe, waar dit hoort. Het mag maar niet een kreet zijn, maar moet gestalte krijgen in oprechtheid. Al te lang is er een onjuist beeld geweest: er is maar een enkele tegen.

Aan de andere kant openbaart deze brochure iets dat meer moet aangrijpen. Op dezelfde bladzijde, waar over de bezwaren tegen de prediking van sommigen in eigen kerken wordt gesproken, worden dezelfde bezwaren genoemd tegen de prediking van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Dat geeft groter moeite.

D. Slagboom.

Doornspijk

De gemeente Doornspijk is weer vacant, weer zonder herder en leraar. Ds. P. van Zonneveld nam dinsdag 25 augustus j.l. afscheid van deze gemeente wegens vertrek naar Driebergen. Ruim zeven jaren heeft hij Doornspijk gediend. Door zijn komst in 1977 werd in de vacature ontstaan door het overlijden van Ds. J. van Doorn in 1973 voorzien. Deze had Doornspijk tien jaren gediend. Tijdens zijn bediening kwam de gemeente tot uitbreiding. Tevoren was het maar een klein kuddeke, waar echter de Heere wilde wonen. Onder Ds. van Doorn werd het kerkgebouw vergroot. Onder Ds. van Zonneveld kwam er een nieuw kerkgebouw tot stand. De gemeente telt volgens het laatste jaarboekje 266 leden en doopleden. Het kerkgebouw was geheel gevuld toen het afscheid van Ds. van Zonneveld werkelijkheid werd. Hij preekte over Jesaja 54 : 10: Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijne goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de HEERE, uw Ontfermer.

We moeten gedenken, aldus Ds. van Zonneveld, hoe voor dezen ons de Heere heeft gunst bewezen, in deze zeven jaren. We gaan nu afscheid nemen. We mogen de Heere niet tekort doen. De Heere was in het midden. Dat is enkel genade. Dat moeten we gedenken. Hij heeft de boodschap van vrije genade mogen brengen. Het heengaan doet verdriet, maar de Heere heeft gezegd: ga naar Driebergen. Is er geen troostwoord? Zo kwam de spreker tot zijn tekst, waarin als hoofdgedachte: Eén ding wijkt en wankel niet: 1. hoe dit kan, 2. wat dit is, 3. wie het zegt. Alles op aarde wijkt en wankelt. Bergen en heuvelen staan nog het meest vast. Ze zijn het beeld van vastheid, maar toch: ze wijken en wankelen. Er komen aardbevingen enz. Alleen wat van Boven is blijft, de Heere Zelf. Hij is van eeuwigheid. Wat niet wijkt en wankelt is Gods goedertierenheid en het verbond Zijns vredes.

Mijn goedertierenheid. Staat in nauw verband met het verbond met Abraham. De doop is daarvan een teken en zegel. Dat Hebreeuwse woord is weer te geven met vele nederlandse woorden. Het wordt ook in onze Statenbijbel op verschillende wijze vertaald. Het gaat om al de weldaden van God uit het verbond, het heil voor de tijd en voor de eeuwigheid. Dat vindt zijn kern in Jezus Christus, omdat Hij buiten die goedertierenheid kwam. Dat is een grote troost. Dan kunnen we mensen missen.

Het verbond Mijns vredes. Vrede. is de herstelling van de verhouding met God. Dat verbond zal niet wankelen, nimmermeer. De mens ligt onder de toorn Gods. God maakt het vrede. Het gaat om de vrede die alle verstand te boven gaat. Dat wordt beleefd door het bloed van het kruis. Het gaat om eeuwige vrede. Het verbond Mijns vredes zal niet wankelen. Wat een troost, ook bij het uiteengaan.

Wie zegt dit? Niet een mens, maar de Heere, uw Ontfermer. De Heere komt met dit woord, Jehova, de God des eeds en des verbonds. Hij kan niet liegen. Het heeft Hem Zijn Zoon gekost om zo te kunnen spreken. Uw Ontfermer. Zo zegt de Heere. Voor het laatst zegt Ds. van Zonneveld dit, met diepe bewogenheid. Er is wat geworsteld op de knieën in de studeerkamer.

Hebben we de ontfermingen van de Heere nodig gekregen? Zullen we de boodschap van vanavond niet naast ons neerleggen? God komt met Zijn ontfermende liefde. Hij buigt Zich over een alles verbeurd hebbend zondaar, die de eeuwige dood verdient heeft. Die ontfermingen zijn oneindig groot. Die doen zeggen: Het kan ook voor u. Die gaan uit tot wat schuldig en doemwaardig is. De prediker heeft de opdracht de naam te noemen van de zondaar. Dan komt er weerstand. Van u uit is het onmogelijk. Het eeuwig oordeel wacht. Het werk van Gods Geest is nodig. Het is een nauwelijks zalig worden van onze kant, niet van Gods kant. De ontfermingen gaan uit tot mensen die zeggen: Uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig. Het einde is: door U, door U alleen, om het eeuwig welbehagen.

Ds. van Zonneveld legt tenslotte de zegen op de gemeente. Daarna worden er nog enkele toespraken gehouden. De gemeente zingt Ds. van Zonneveld en zijn gezin ten afscheid toe Ps. 134 : 3. Daarna zingen we Ps. 72 : 11: Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen. Ds. van Zonneveld spreekt nog een kort dankwoord, waarna we op zijn verzoek het vierde vers van de Avondzang zingen.

Er is gelegenheid om van Ds. van Zonneveld en zijn gezin afscheid te nemen. Velen maken daarvan gebruik. Velen komen samen in de vergaderruimte bij het kerkgebouw. Daar is gelegenheid om een kopje koffie te gebruiken, voor de reis naar huis wordt aanvaard.

Laat het een troost voor Doornspijk mogen zijn en voor de ganse kerk, dat de Heere voor al de Zijnen Dezelfde blijft in der eeuwigheid.

B.

Slidrecht-centrum

Deze gemeente bestaat al negentig jaar. Zij is uitgegroeid tot de grootste gemeente van ons kerkverband en telde per 1 januari j.l. volgens het jaarboek 1856 leden en doopleden. Ds. M.C. Tanis staat er nu al vele jaren. Naar aanleiding van dit negentig jarig bestaan schreef deze een artikel in het kerkblad van Slidrecht-centrum. Dat nemen we hieronder over. Ds. Tanis schrijft als volgt:

Na 90 jaar

Negentig jaar is een hele tijd. Op tien jaar na een eeuw. De leeftijd van negentig jaar hebben enkelen onder ons bereikt. Er zijn er zelfs, die al in de negentig zijn. Nu denken we in dit artikel niet aan personen, die deze leeftijd hebben bereikt, maar aan onze kerk. Vrijdag 21 september bestaat onze kerk 90 jaar. Op die dag werd zij geïnstitueerd. Geïnstitueerd als Christ. Geref. Kerk. Want er was reeds een gemeente. Een gemeente met een predikant n.l. Ds. J. van Drunen. Het kerkgebouw waarin de diensten werden gehouden stond te Baanhoek. Vlakbij de spoorbrug. Een behoorlijk eind van het centrum. De gemeente droeg de naam van Oud-Gereformeerd.

In 1894 zocht men aansluiting bij de Christ. Geref. Kerk. Die aansluiting werd werkelijkheid in september 1894. De kerkeraad bleef als kerkeraad gehandhaafd en de predikant werd toegelaten tot het verband der kerken. In de institueringsdienst gingen voor de predikanten J. Wisse Czn. en J. Schotel. Nu 90 jaar geleden. Wat er zoal geschied is in de loop der jaren staat in het gedenkboekje, dat ter gelegenheid van het 75 jarig bestaan is uitgegeven in 1969. Aan de 75 jaar zijn er nu 15 jaar toegevoegd geworden. Die 15 jaar zijn me niet onbekend. Door Gods goedheid heb ik zelf die 15 jaar meegemaakt. Sinds 20 augustus 1969 mag ik predikant van de gemeente zijn. Over die periode zou wel het één en ander te schrijven zijn. Ik wil dit nu niet doen, ik wil alleen onderstrepen, dat alles wat was en er nog mag zijn een geschenk van de Heere is. Hij liet ons als gemeente voortbestaan. Hij liet op de kerkelijke akker voortdurend werken. 's Zondags en door de weeks. Stoffelijk heeft de Heere ons ook rijk gezegend en bevoorrecht. Tot welke verbouwingen konden we niet komen? Welke een prachtig vergadercomplex mogen we niet bezitten. Het bezit van het nieuwe orgel is een steeds terugkerende vreugde. Het mag op een bijzondere wijze dienst doen als begeleiding van de zang der gemeente. Dit alles viel ons ook ten deel door de spontane offervaardigheid. Offervaardigheid die nog

geen einde heeft genomen. Offervaardigheid, die leeft bij oud en jong. Wij mogen geven, wat we uit 's Heeren hand ontvingen. Onverdiende gunsten heeft de Heere ons bewezen. Dat we dat 'onverdiend' allen hartelijk mochten belijden, want dat is de Heere waard. Hij handelde met ons niet naar waardigheid of verdienste, maar wilde ons nog gedachtig zijn.

Uit genade neme Hij ook weg onze kerkelijke zonden. Die zonden zijn niet gering. Hebt u daarvoor al oog gekregen? Of hebt u er zelfs nimmer aan gedacht, dat er ook kerkelijke zonden zijn? Kerkelijke zonden op de zondagen en de werkdagen. Wat is de lankmoedigheid ten opzichte van ons groot en Zijn goedertierenheid is niet te peilen.

Hij verdraagt ons nog en laat nog onder ons werken. Want alles wat mag geschieden 's zondags en door de weeks geschiedt in opdracht van de Heere. Hij wil, dat het gebeurt. Prediking, pastoraat en catechese zijn van Hem en door Hem. Als eersten moeten de ambtsdragers zich dit steeds bewust zijn. Hun roeping, het waarom en het waartoe moeten voortdurend voor de aandacht staan.

Dit geldt wel heel bijzonder de predikant. Onder de ambtsdragers neemt hij een bijzondere verantwoordelijke plaats in. Wekelijks moet onderwijs plaatsvinden en leiding gegeven worden. Dit roept nu bijzonder om veel gebed en onderwijs door de Heere. Want het tijdsbeeld is behoorlijk gewijzigd sinds 1894. Ja met welk een stroomversnelling kampt onze tijd niet. Geestelijk en moreel.

We zijn in de tijd van de afgang, van de loslating gekomen. Bij alles nu wat zich voordoet is een predikant meer betrokken dan een aantal jaren geleden, dit komt door het feit, dat de secularisatiestroom aan de kerk en gezinnen niet voorbij gaat. In plaats van dijkverzwaring laat menigeen het ook komen tot dijkdoorbraak met al de gevolgen van dien; huiselijk en kerkelijk.

Van de prediking wordt ook meer geëist dan een aantal jaren geleden. Moet van de prediking de inhoud gewijzigd worden? Beslist niet! De inhoud mag niet aangepast worden aan de vraag in onze tijd. Er mag geen tijdsmodelprediking komen. In de prediking dient echter wel acht gegeven te worden aan wat vandaag leeft en een gevaar is voor de kerk en afwijkt van of ingaat tegen Gods Woord. Daarbij moet niet voorbij gezien worden, en dat is een ontzaggelijke werkelijkheid, de kennis van Gods Woord en de belijdenisgeschriften neemt af. Daardoor kan beïnvloeding gemakkelijk plaats vinden. De predikant moet daarom, onder biddend opzien tot de Heere toerustend werkzaam zijn en de gemeente moet zich laten toerusten door de prediking, opdat zij wete wat de Heere zegt in Zijn Woord voor hart en leven.

Dit is nu een geboden zaak. Een gebod van de Heere der heeren aan Zijn dienaren, bijzonder vandaag. Vandaar dat ook biddend met de tekst dient omgegaan te worden en biddend de verkondiging moet geschieden. Opdat het "zo zegt de Heere" in de gemeente mag klinken en kome in hart en huizen. Onmisbaar is daartoe nodig de hulp, de leiding en de besturing des Heiligen Geestes. Die Geest leidt ons in het spoor van Gods Woord en houdt ons 'er in. Door de Heilige Geest gaat ook het Woord des Heeren wortelen in ons leven. Wordt weggesneden, uitgeroeid wat niet naar Gods Woord is.

Het leven wordt door Geesteswerking verbonden aan Gods getuigenis. Er ontstaat liefde tot en verbondenheid aan wat de Heere gesteld heeft. 's Heeren inzettingen en instellingen worden levende werkelijkheden. Werkelijkheden waar we niet buiten kunnen. Zij worden ons leven, omdat ze ons hart hebben. Wat doet de Heilige Geest toch veel. Wat wil de Heilige Geest toch veel doen in het hart en in het leven van onmachtige en onwillige zondaren.

Eén aspect van het machtige werk van de Heilige Geest hebben we slechts genoemd en is dat aspect al rijk, wat is dan het gehele werk van de Heilige Geest niet. In de prediking nu laat de Heere naar gelang de tekst is een aspect van Geesteswerk zien, vandaar dat de Woordverkondiging zo'n hoogst belangrijke, heilvolle zaak is. Een zaak waarbij wij allen belang hebben en moeten houden tot ons tijdelijk en eeuwig welzijn.

In de 90 jaar kerk-zijn mochten er zijn, die daar blijk van gegeven hebben en getuigenis

van afgelegd hebben - Getuigenis afgelegd in leven en sterven. Naast hen mogen we niet vergeten de stillen in de lande. In Elia's dagen waren er zeventienduizend, die de knie voor Baäl niet gebogen hadden. Zo zullen er ook altijd blijven, die in stilte leven, maar de Heere vrezend! Gods vreze is immers een hoofdkenmerk van genade. De psalmen getuigen daarvan. Wanneer die psalmen vandaag hun waarde gaan verliezen, dan gaat het oog almeer dicht voor de vreze des Heeren en zal de geest van verwereldlijking gaan inwerken en doorwerken. Dan gaat er ook een tegenstelling groeien tussen verleden en heden. Tussen het voorgeslacht en ons.

Dat die tegenstelling er al is, wordt geconstateerd. Een tegenstelling in leer en leven. Men wil los komen van het verleden. Het verleden thuis en in de kerk. Men wil ruimer, makkelijker denken dan het voorgeslacht. Vandaar dat men ook een andere prediking wil. Wat milder, wat ruimer, wat blijder. De prediking, waar men bij groot geworden is, is zo eng, zo benauwd: Zo benauwend.

Zeker, men wil nog wel weten en horen van zonde en genade. Maar het woord 'zonde' moet minder geladen zijn en het woord 'genade' moet anders gevuld worden. Er moeten ook geen stremmingen meer zijn om avondmaal te vieren. Geen nadruk meer op de zelfbeproeving, maar het volle accent op de nodiging. Door de weeks moet het ook wat ruimer, wat gemakkelijker toe kunnen gaan. Op de kleding moet niet gelet worden. Dat is op zich ook geen zaak voor de predikant en kerkeraad, maar voor de persoon in kwestie zelf, zegt men. En dan niet te vergeten het 'hoedje' 's zondags. Het gevraagde is een voortdurende ergernis. Bij doop en avondmaal past het, maar tijdens de gewone diensten is het onnodig. En dan niet te vergeten die donkere kleding van menigeen. Men kan het niet langer aanzien. Men gruwelt ervan. Dat deze situatietekening onze gemeente in de komende jaren niet ga beheersen. Dan zal onze gemeente snel, zeer snel op retour gaan. De Heere beware er ons voor. Er is echter ook een andere kant en voor die kant moeten we onze ogen niet sluiten. We bedoelen een dubbelzinnige levenshouding. 's Zondags alles in de plooi en door de weeks kan er veel, zeer veel mee door. Men neemt het met de handel en de wandel niet zo nauw. De mond kan ook alles zeggen. Men heeft kritiek hierop en daarop maar zelfkritiek ontbreekt. Men hoort graag over de zonde in haar algemeenheid, maar men wil niet weten van zonde op de man af. Men houdt zich met stereotype uitdrukkingen op de been en ik vrees dat men meent, dat deze gewicht zullen leggen in Gods schaal.

Wat leven en denken we toch in een tijd van onevenwichtig. Een tijd, waarin ontzaggelijk veel te doen is. Een tijd van groot verval. Algemeen gezien gaat maar een gering percentage van onze bevolking naar de kerk. Naar recente cijfers is de kerkgang in ons land gedaald tot 20%. De zondag, Gods dag is verworden tot een puur menselijke dag. Een dag voor recreatie in het teken van de zonde. Velen leven als Noach's tijdgenoten. Zonder God. Verzakelijkt. Vermaterialiserend. Ethisch gaat het ook bergafwaarts en de moraal holt achteruit. En hoe is het met de kerk in Nederland? Zij is in onze wetteloze, normloze tijd sterk verdeeld. Muren worden hoog opgetrokken. De leer wordt almeer losgelaten of met het woord 'leer', 'zuivere leer' wordt geschermd.

Er is vervlakking, verwarring en verstarring in de kerken. In een tijd waarin de geest van wildering werkt onder ons volk, is merkbaar de geest van verwijdering in de kerken. Wat bij elkaar hoort, kan elkaar niet vinden of wil elkaar niet vinden. Dit is een trieste werkelijkheid. Een werkelijkheid die pijn doet bij ieder, die niet mee wil zingen in het koor: des Heeren tempel is deze!" De Heere sta op en Hij ontferme Zich over Zijn verscheurd erfdeel in Nederland. De Heere zij ons ook als gemeente genadig. Hij schenke rijk onder ons wat in psalm 25 beschreven staat. Dan gaan we in een goed spoor. We komen op een weg, waarop de Heere zich niet onbetuigd laat. We zullen kennis ontvangen van God en Goddelijke zaken. 's Heeren heilsweg zal onze levensweg zijn en 's Heeren verbond en woorden zullen onze schatten zijn. De oprechtheid en de vroomheid zullen ons behoeden. Omringen en onze levens beheersen. Zo zij het na 90 jaar kerk-zijn. Kan dat? Door ons nimmer! Om ons nooit! Maar is er voor de Heere iets te wonderlijks?

Hij maakt van stenen Abrahams kinderen. Een dal van dorre doodsbeneden maakt Hij tot een dal des levens. Een dal der opstanding. Dat we het mogen zien, dat we er zelf bij betrokken mogen zijn. De Heere geve het.

*Dan, dan wordt Gods trouw verheven,
En Zijn dierb're gunst beschreven,
Voor het dankbaar nageslacht,
Dat met lust Zijn wet betracht.
't Volk in later eeuw geboren,
Zal Zijn macht en goedheid horen;
Zich in Zijn roem verblijden;
Hem Zijn lofgezangen wijden.*

Psalm 102 : 10.

Tot zover de pastor van Sliedrecht-centrum. Er staat veel in zijn artikel wat van algemene betekenis is.

In Sliedrecht wonen nog vele mensen die de waarheid belijden, maar er zijn er ook die de waarheid door genade mogen beleven met het hart. De Heere moge deze gemeente en haar herder en leraar in Zijn gunst bedenken.

B.

De prediking van Ds. H. de Cock (2)

Ds. de Cock was afkomstig uit een aanzienlijke Groningse familie. In 1801 aanschouwde hij het levenslicht in Veendam. Spoedig daarna werd zijn vader burgemeester van Wildervank, waar Ds. de Cock zijn jeugd-jaren doorbracht. Zijn ouders waren alleszins godsdienstige mensen, achterswaardige mensen, maar van de zuivere gereformeerde leer onkundig. De catechiseermeester van Wildervank, dhr. Hendrik Nieman, hield hem de gereformeerde leer voor. Deze sprak ervan dat de waarheden niet alleen met het verstand behoren erkend te worden, maar onderstreepte de noodzaak van de bevindelijke kennis van die waarheden. Zo werd er gesproken over de geboorte uit God, de bekering des harten en het geloof in Christus. In zijn jonge jaren had dit onderwijs geen merkbare invloed, maar het zou evenwel niet vruchteloos blijven. Later heeft Ds. de Cock het betuigd dat het juist door dit onderwijs was, dat hij zich nooit geheel met de liberale denkwijze heeft kunnen verenigen. Zijn eerste wetenschappelijke opleiding was aan de plaatselijke predikant toebetrouwd, Ds. J.G. Oosterbeek. Duidelijk zien we hier het belang van het catechetisch onderwijs in de jonge jaren gegeven. Ook al werpt het in de jonge jaren zelf geen vruchten af, het kan later onder de zegen des Heeren rijke vruchten afwerpen. Het kan in de herinnering terug komen en op het hart gebonden worden.

De Cock heeft in Groningen theologie gestudeerd. Daar ontdekte hij dat het onderwijs van zijn catechiseermeester heel wat verschilde van het onderwijs dat hij in Groningen volgde. De professoren brachten andere zaken naar voren dan zijn catechiseermeester. Ook waren ze onderling niet in alles eenstemmig. Dit bracht toen reeds een vrij ernstige strijd in zijn binnenste. De vraag rees: Wat is waarheid? Dit leidde hem tot ijverig onderzoek en tot gebed. Het was hem onmogelijk later iets aan de gemeente als waarheid ter verkondigen waar hij zelf niet geheel van overtuigd was. Hij bad dat de Heere hem de waarheid van de leugen zou mogen doen onderscheiden. Tijdens de studie kwam het echter niet tot de begeerde duidelijkheid. De denkbeelden van zijn dagen moest hij bestuderen, maar de gereformeerde leer bleef hem onbekend. Die leer werd trouwens in het algemeen afgedaan als verouderd en bekrompen.

Schuilt hier ook niet een gevaar van onze tijd? Van alles en nog wat moet vaak bestudeerd worden door studenten in de theologie. Daardoor dreigt het gevaar dat de bestudering van de geschriften uit de tijd van de Reformatie en de Nadere Reformatie al meer op de achtergrond komt. Welke grote betekenis zou de bestudering van deze geschriften kunnen hebben ook voor onze tijd en de kerken die ons lief en dierbaar zijn. Dit uiteraard onder de zegen des Heeren waar ook ten deze alles aan gelegen is.

Voor zijn bevestiging als predikant is de Cock in het huwelijk getreden met Frouwe Venema. Zij had reeds in haar jonge jaren veel bekwamen kennis over het heil harer ziel. Zij heeft veel betekenis voor Ds. de Cock in geestelijk opzicht mogen hebben.

Op 7 maart 1824 werd de Cock als predikant in Eppenhuisen bevestigd. Hij deed daar intrede met Lucas 2: 10b. Hij zocht in prediking en catechisatie en bezoeken aan huis het welzijn van de gemeente te bevorderen. In zijn afscheidswaarden, 28 okt. 1827, sprak hij ervan hoe de Heere hem in zijn ambtelijke arbeid had willen ondersteunen. Hij gewaagde ook van het meeleven en de vriendschap in de gemeente ondervonden.

Op 4 november 1827 werd hij bevestigd in Noordlaren. In de prediking aldaar sprak hij van geloof en bekering. Hij onderscheidde dikwijls bekeerden van onbekeerden, en sprak ook van bekommerde en bevestigde christenen. Maar in de levensbeschrijving van Ds. de Cock geschreven door zijn zoon vinden wij dan de volgende regels: "doch het geloof, dat het harte reinigt, de bekeering, die ons God in waarheid doet dienen, bleef hem vreemd. Ofschoon zijn wandel de gemeente stichtte, was nauwgezette godzaligheid hem toen nog onbekend. Bij al den gemoedelijken ernst, hem toen reeds eigen, ontbrak hem nog het geloof, dat de wereld overwint en geheel het leven naar de geboden Gods doet richten".

Hij nam afscheid van de gemeente Noordlaren naar aanleiding van Openb. 3: 3. Daar lezen we in Gods Woord: 'Gedenk dan, hoe gij het ontvangen en gehoord hebt, en bewaar het, en bekeer u. Indien gij dan niet waakt, zo zal Ik over u komen als een dief, en gij zult niet weten, op wat ure Ik over u komen zal.' Hij spreekt daarin van bekeerden en onbekeerden. Hij spreekt van zorgelozen en onverschilligen die gerust in de zonde voortleven. Hij spreekt van de onzekerheid van het leven. Hij haalt aan dat de bezoldiging der zonde de dood is en dat zij die hun harten verharder zullen vallen in het kwade. Hij spreekt ook over hen die voor het oog minder onverschillig zijn. "Mensen, die minder onverschillig schijnt voor het oog der wereld, maar die u echter zonder verootmoediging, met uwe kennis der waarheid, met uwe bestemming, met uwe uiterlijke godsdienst en met uwe onberispelijkheid voor de mensen geruststelt, doch zonder ware verbetering des harten voortleeft, gedenkt des woords. 't welk ik u gezegd heb!" Ook spreekt hij over dubbelhartigen; "Dubbelhartigen! die, niettegenstaande uw ontwaakt geweten, nog bestendig tusschen God en de wereld heen en weder dobert. Gedenkt des woords dat wij u gezegd hebben, gedenkt hoe gij het ontvangen en gehoord hebt en bewaart het en bekeert u. Want wij kunnen niet beide Gode en den mammon dienen, maar de dienst van God eischt geheel onze harten". Hij spreekt ook over twijfelmoedigen: "Twijfelmoedigen eindelijk, die wel gedurig God zoekt, maar gedurig ten uwen opzichte ook klein van Gods genade! gedenkt des woords, dat ik u gezegd heb, en bewaart het en bekeert u. Allen twijfelmoedigen en bekommerden toch laat Jezus door mijnen mond ook thans nog toeroepen: "Komt tot mij, gij allen die vermoeid en belast zijn; Ik zal u ruste geven." -Ja, Gods heeft zijn eeniggeboren Zoon gegeven, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe; en zal Hij met dien Zoon ons dan ook niet alles schenken? - God geve dit Gel.! ten opzichte van u allen!"

Zijn zoon schrijft van Ds. de Cock "Tot op dezen oogenblik was er in zijne leer en prediking nog niets, waardoor hij zich van de andere leeraren in 't bijzonder onderscheidde". Hoewel dit indertijd terecht van hem geschreven werd hebben we toch te waardeeren dat hij oog had voor onderscheid onder de hoorders. Hij maakte immers onderscheid tussen bekeerden en onbekeerden, tussen bekommerden en bevestigde christenen. Hij spreekt zorgelozen en onverschilligen aan en mensen die voor het oog minder onverschillig zijn maar zich tevreden stellen met letterkennis, met uitwendige godsdienst en een onberispelijk leven. Hij heeft het over dubbelhartigen die God en de wereld willen dienen. Hij spreekt van twijfelmoedigen.

Zo dient er ook vandaag onderscheid gemaakt te worden in de prediking tussen hoorders en hoorders. Ook vandaag immers bevinden zich in de kerk bekeerden en onbekeerden. Ds. de Cock zei in zijn afscheidspraak tot de onbekeerden: "en bekeert u voor dat het te laat is, ja bekeert u zonder uitstel, want onzeker is ons leven, en de bezoldiging der zonde is de dood, ja geve die hunne harten verharder, zullen zij niet

het kwade". Het kan geen uitstel lijden! Er zijn er vandaag velen die zich tevreden stellen met een verstandelijke kennis, met een uitwendige godsdienst en een keurig net uitwendig leven. Zo is het hinken op twee gedachten ook vandaag geen vreemde zaak. Wat een dubbelhartigheid wordt er vaak gevonden. Dan mag het wel doorklinken, dan moet het doorklinken dat God recht heeft op het gehele hart, op de gehele ziel, ja, op al de vermogens van de mens. Er dient ook oog te zijn voor het onderscheid onder hen die den Heere mogen vrezen. Er zijn kleinen en groten in de genade. De Heere bedele Zijn knechten met wijsheid opdat de kinderen Gods geweid mogen worden in de grazige weide van het Woord, opdat elk mag ontvangen wat onmisbaar nodig is tot instandhouding en versterking van het leven door de Allerhoogste gewrocht. De volgende maal hopen wij D.V. iets te schrijven over het verblijf, de werkzaamheid en de prediking te Ulrum.

Ds. van Heteren.

Chr. Geref. Jeugdappèl

De Chr. Geref. jeugdvereniging "Koop de Waarheid" van Middelharnis heeft een landelijke appèldag georganiseerd voor de jeugd.

Deze dag wordt gehouden op D.V. zaterdag 27 oktober in de recreatiezaal van "Het Grote Bos" aan de Arnhemsebovenweg tussen Driebergen en Doorn.

Thema: "HAAST . . ."

In de morgenbijeenkomst die begint om 10.30 uur zal ds. P. Roos uit Utrecht-Noord spreken over: "Hebben wij haast . . . ?"

In de middagbijeenkomst (aanvang 14.00 uur) zal Ds. P. van Zonneveld uit Driebergen spreken over: "God hééft haast . . . !"

Verder zal er een klankbeeld vertoond worden en wordt er een forumdiscussie gehouden.

De opening en de sluiting zal worden verzorgd door Ds. P. den Butter uit Middelharnis.

Kom over en help

De stichting "Kom Over En Help" belegt op 6 oktober a.s. een ontmoetingsdag, waarop een ieder die op een of andere manier zijn of haar medewerking aan het stichtingsgebeuren verleent, maar ook allen die belangstelling hebben voor het werk dat in Oost-Europa gedaan wordt, welkom zijn. Het heet daarom een "dag van de kom-over-en-help-vrienden".

Naast het element van "ontmoeten" is er ook dat van "beinning". Het beinningsthema is: "En ook allen, die godzaliglijk willen leven in Christus Jezus, die zullen vervolgd worden" (2 Tim. 3 : 12). Ds. C.J. Meeuse uit Rotterdam zal in de morgenbijeenkomst het eerste deel bemediteren, terwijl de Roemeense predikant Ds. A. Novak het tweede deel zal uitwerken in de middagvergadering. De morgenbijeenkomst wordt gesloten door Ds. A.W. van der Plas uit Bergambacht (hij spreekt namens Hulp Oost-Europa, waar Kom Over En Help in het uitvoerend deel van haar werk veel mee samen werkt). De middagvergadering zal geopend worden door ds. P. Beekhuis uit Rotterdam, terwijl Ds. J. Oosterbroek uit Harderwijk de dag zal afsluiten.

De bijeenkomst wordt gehouden in de Christelijke Gereformeerde Kerk te Harderwijk (Laan '40 - '45).

Men hoopt om 11.00 uur 's morgens te beginnen, en om half 4 in de middag te besluiten. Van kwart voor 1 tot half 2 wordt er gepauzeerd.

Muzikale medewerking aan deze dag wordt verleend door het meisjeskoor "Debora" en het gemengd koor "Asaf" uit Kampen.

Voor de jeugd

Het Zonnekind 87

Beste jongelui!

"Toen deed zij hem slapen op hare knieën, en riep een man en liet hem de zeven haarlokken zijns hoofd afscheren, en zij begon hem te plagen; en zijn kracht week van hem; en zij zeide: De Filistijnen over u, Simson!"

Richt. 16 : 19, 20a.

We hebben de vorige keer Simson achtergelaten, in een diepe slaap verzonken in de schoot van Delila. Hij sliep de slaap des gerusten. Hij sliep als in het opperste van de mast, zoals dat in de bijbel staat. (Spr. 23 : 34). En dat is een zeer gevaarlijke zaak, gelijk een kind dat wel begrijpen kan. Want in het opperste van de mast slapen, stel je voor. Jullie hebben allemaal wel eens zeilschepen gezien. Is het niet in werkelijkheid, dan toch wel op een plaatje. Tegenwoordig zijn alle zeilschepen praktisch vervangen door motorboten. Grote schepen die door grote machines worden aangedreven. We spreken zelfs van Oceaanreuzen. Hoewel ook deze weer verleden tijd dreigen te worden. Als je vroeger een lange reis moest maken, dan was je op dat soort schepen aangewezen. Doch tegenwoordig gaat schier alles per vliegtuig. Dat maakt ook die grote schepen overbodig. Doch in de tijd dat de bijbel geschreven is, kende men alleen maar zeilschepen. Die waren dan ook nog klein van omvang. Zij waren aangewezen op de wind. Als deze de zeilen bolde, kon zo'n schip wel eens erg overhellen. En als je dan in zulk een overhellend schip je bevond en je sliep in het opperste van de mast, dan was dat natuurlijk een levensgevaarlijke zaak.

Zo was het nu ook met Simson gesteld, en zo is het met een ieder die in de hand van "de vreemde vrouw" terecht komt. We worden er in de bijbel voor gewaarschuwd. We geven het daarom maar door. Een gewaarschuwd mens geldt voor twee. Laten mijn lezers dit toch vooral ter harte nemen.

Terwijl Simson in het huis van Delila, in haar schoot, lag te slapen, waren er erg veel spanningen in dat huis en ook op de andere plaatsen. Ik denk in de eerste plaats aan spanning bij Delila. Want al sliep hij, zijn haren was hij nog niet kwijt. De kapper moest altijd zijn werk nog doen. En zou hij blijven slapen of zou hij voortijdig wakker worden? Daar was voor Delila alles aan gelegen.

Ik geloof dat er ook spanning geweest is bij die vorsten der Filistijnen. Want die hebben vanuit hun verborgen plaats de zaak goed in de gaten gehouden. Hun harten zullen wel gebonsd hebben. Veronderstel dat hij eens wakker werd, voor dat hij was kaal geschoren. Je kon toch maar nooit weten. Zo leeft de wereld eigenlijk altijd in spanning. Men houdt met God en Zijn woord geen rekening. Men rekent alleen maar met de omstandigheden. En die kunnen wel eens een grillig verloop hebben. Het gaat zo menigmaal anders dan men rekent. Vandaag denkt men dat de vrede gered is, en morgen hangt de vrees voor een oorlog weer dreigend boven het hoofd. Al deze dingen houden de spanning er in, en ze houden ook het hart onrustig. Al leven wij zoveel eeuwen later dan de tijd waarin de door ons verhandelde geschiedenis zich afspeelt, de mens blijft in wezen altijd zichzelf gelijk.

Gelukkig is alleen hij, en ook zij, die door het geloof zijn rust gevonden heeft in God en daarbij ook leven mag. Want bij Gods kinderen is dat ook altijd niet gelijk. Als zij het oog op God geslagen mogen hebben, dan vrezen zij voor tienduizenden niet. Doch als zij op mensen kijken, dan kan ook vrees hún hart vervullen. Dit leert ons dat gelovigen niet altijd geloven.

Ja, dat is een wonderlijke zaak. Gelovig zijn en toch niet geloven. Dat kent de "schijn" niet. Dat zijn degenen die het altijd hebben. Zij weten van geen op en neer in het leven des geloofs. Doch Gods kinderen des te meer. Ik hoop dat dit wonderlijke heen-en-weerleven voor jullie geen vreemde zaak is.

Spanning was er ook in de hemel. Want in de hemel woont God. Die heeft geen spanning gekend. Want die voerde door alles heen Zijn raad uit. Dat is ook een punt wat in onze dagen wel eens onderstreept mag worden. Want we leven in een wereld waarin ontzettend veel dingen gebeuren. Vreemde dingen. Dingen waar men geen oplossing voor vinden kan. Als men daar over schrijft, dan schakelt men God nog wel niet uit, maar je krijgt wel de indruk dat God het ook niet meer ziet zitten. Het is Hem wat uit de hand gelopen. Hij heeft dan medelijden met de gang van zaken op deze aarde. Doch verder kan Hij er ook weinig of niets meer aan doen. Zo wordt, want daar komt het in de praktijk dan wel op neer, de Almachtige machteloos gemaakt. Hij staat niet meer

boven de dingen, doch Hij is Zelf van de gang van zaken afhankelijk geworden.

Zo te denken, te spreken en te schrijven is natuurlijk zeer Godslasterlijk. Want al zijn er veel dingen waar de mens geen antwoord op vinden kan, door alles heen blijft waar, dat God regeert en dat Hij Zijn almacht toont. Ik weet dat het geloven in de regering van God, geen eenvoudige zaak is. Het is niet zo moeilijk om daar leerstellig over te spreken, wanneer alles voor de wind gaat. Doch het moet maar eens tegen zitten. Er moeten maar verliezen worden geleden. Zo denk ik b.v. aan degenen die vroeg een moeder hebben verloren, of een vader en vul de lijst van verliezen zelf maar aan. Dat kan ontzettend smartelijk zijn. Om dan te zeggen: "Gods weg is volmaakt", daar is genade voor nodig. En toch is het mogelijk. De bijbel levert daar voorbeelden van. Ik denk aan Psalm 73. Dat is een heel bekende psalm, of niet? Ja, dit vraagteken staat er echt niet voor niets. Want er zijn er heel wat die niet weten waar het in deze bekende psalm over gaat. Als dit bij jullie het geval is, dan kan het geen kwaad, als je er eens naarstig kennis van gaat nemen. Want daar gaat het over een kind van God. Die moest ook een zeer zware weg, een uiterst moeilijke weg bewandelen. Hij was ook zo maar met die Godsregering niet klaar, al geloofde hij er wel in. Doch toen hem het licht daarover opging, werden de nevelen opgeklaard. Toen zag hij, dat hoe donker ooit Gods weg mag wezen, Hij ziet toch in gunst op die Hem vrezen. Gelukkig als je bij ervaring daar iets van weten mag. Al zullen we dan wel niet altijd alles begrijpen, je weet dan toch dat het bij God in orde is. En niet zelden wordt het dan "na dezen verstaan".

Denk dus maar nooit dat de zaak God uit de handen loopt. Dat is ten enenmale onmogelijk. Als dat waar kon zijn, dan zou Hij geen God kunnen zijn. Doch daar Hij eeuwig God is en blijft, zal Hij alles doen uitlopen op een Hem verheerlijkend einde.

Kunnen we dus niet spreken van spanning bij God. Het is er toch wel in de hemel geweest. Want daar bevinden zich ook de engelen. En dat zijn ook schepselen. We weten van deze wereld der geesten niet zo heel veel. Doch dit weten wij wel, dat het gediensstige geesten zijn, die tot dienst uitgezonden worden, om dergenen wil die de zaligheid beërven zullen. De zaligheid van de kinderen Gods gaat dus de engelen ter harte. En daarom geloof ik dat er in die heilige wereld ook een zekere spanning geweest is, toen Simson lag te slapen in de schoot van Delila. Hoe zou dat aflopen?

Als ik van spanning spreek, spreek ik niet van overspanning. Want dat zou weer al te menselijk van deze heilige troongeesten gedacht zijn. Overspannen komt wel op aarde voor. Men kan dan de zaak niet meer aan. Dat is een gevolg van ons zwak en zondig mens-zijn. Zo is het natuurlijk in de hemel niet. Doch spanning was er wel.

Ik geloof dat te meer, omdat er ook spanning in de hel geweest is. Daar zijn ook geesten, doch dat zijn boze geesten. En nu is er een strijd tussen die goede-(engelen) en die boze geesten (duivelen). En in die strijd is de kerk de inzet. Daar gaat het uiteindelijk om. In de hel keek men toe of Simson nu niet voorgoed uit de gunst zou raken. Dat had hij wel verdiend. En daar werd in het rijk der duisternis ook op gehoopt. Vurig gehoopt zelfs. Want als dat gebeurde was dat een schandelijk verlies voor God en Zijn rijk. Het zou dan een glorieuze overwinning geweest zijn voor de vorst der duisternis en zijn rijk. Het lijkt mij niet overbodig als jullie ook over deze dingen eens nadenken. Want de bovengenoemde zaken zijn er nog. Prof. Wisse heeft eens gezegd dat er tussen hemel en aarde (in de geestenwereld) meer te doen is, dan wij met het blote oog kunnen zien en met ons verduisterd verstand kunnen vermoeden. Paulus getuigt daar ook van als hij zegt in Ef. 6 : 12: "Want wij hebben de strijd niet tegen vlees en bloed, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de geweldhebbers der wereld, der duisternis dezer eeuw, tegen de geestelijke boosheden in de lucht".

De vorst der duisternis zoekt het koninkrijk van God en Zijn Zoon Jezus Christus altijd afbreuk te doen. Doch de eindoverwinning is altijd aan de kant van God. We zullen dat in de toekomst nog wel zien, ook in het leven van Simson.

Inmiddels verblijf ik, jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Een wandel met God 10.

Levensbeschrijving
van
Ds. J.J.A. Ploos van
Amstel

VI. Arbeid en strijd (1)

Sedert 23 april 1876 was Ds. Ploos weer thuis. Met het woord van de Apostel Paulus uit 2 Cor. 3 : 5 had hij zich opnieuw aan zijn oude Reitsumers verbonden. De enkele modernen werden eerlang vervangen door orthodoxen. Het was te Reitsum één Heere, één geloof, één doop.

Was er in de gemeente eenheid en vrede, in de "Hervormde Kerk" begon meer en meer tegen de genootschapsomkleding in te wringen het vooral door de arbeid van de doctoren Kuyper en Rutgers zich recht bewust wordend **gereformeerde kerkelijk** leven. Was de **reformatorische beweging** van 1834 in de gedachtengang gekomen, dat ieder christenmens zich van de Hervormde Kerk-gemeenschap en dies ook van zijn plaatselijke gemeente, als van een valse Kerk behoorde af te scheiden, - een eis, waartegen het gemoed der "waarheidsvrienden" opkwam -, door de arbeid van de genoemde doctoren werd onder de "vrienden der waarheid" het besef gewekt, dat ieder gelovige van Christus' wege het recht en de roeping bezit om zijn, hoe misvormde, toch ware plaatselijke kerk des Heeren tot reformatie te helpen brengen. Deze reformatie der plaatselijke kerk - zo werd het algemeen gevoelen - behoorde te beginnen met afzwering van de Hogere Besturen-Hierarchie, door Koning Willem I onwettelijk en anti-gereformeerdelijk gesteld over de aloude Gereformeerde Kerken in Nederland. Deze afzwering kon slechts geschieden door een wettige vergadering van de opzieners. Slechts door haar kerkeraad toch kan een plaatselijke Kerk als zodanig handelen. Daarom arbeidde men om alom beslist reformatorisch gezinde ambtsdragers te bekomen.

En steeds talrijker schenen de gemeenten te worden, wier kerkeraad bereid werd gevonden om bij de gereformeerde prediking ook de praktijk van het gereformeerde kerkelijke leven te voegen.

Doch waar waren met name de voorzitters van de kerkeraad, die deze weg durfden inslaan?

De kennis van de geschiedenis van de vervolging in 1834 te Ulrum, Doeveeren en Almkerk geleden, de overweging van de geïsoleerde positie van Ermelo's leraar, en het vooruitzicht op zeeën van smaad en miskenning, bezwaren en noden, die zich ogenblikkelijk zouden verheffen en u als overstromen, deden zelfs de stoutsten versagen.

Doch twee leraars werden straks door de Heere zo zeer begenadigd, dat ze in hun ziel de geloofsmoed voelden rijzen om vóór te gaan. Dat waren de jeugdige Dr. Mr. W. van den Bergh van Schaarsbergen en onze vader Ploos van Reitsum.

Ploos van Amstel zag kerkelijk niet scherp, maar hij gevoelde fijn. Wat hem daarbij meer en meer hinderde was de scheiding, die de Synodale Reglementen maakten tussen het gereformeerde volk in de "grote" en in de "kleine" kerk. Ploos voelde voor de gemeenschap der heiligen en kon de "Afgescheiden broeders" daar steeds minder bij missen. Ook hun rustig, vrij en schier in alles schriftmatig kerkelijk leven trok hem steeds sterker aan. Hij wenste gaarne één hunner te zijn, doch met zijn broeders in de hervormde Kerk te breken, en zijn eigen gemeente, die hoezeer gekneld onder een onwaardig juk, toch een ware Kerk van Christus was, als een valse Kerk te verwerpen, dat ging toch niet. Maar hoe dan?

De Kerk in de Kerk reformeren. De hogere besturen bezetten met reformatorisch gezinde mannen. Door de zogenaamde Synode de aloude Belijdenis te laten handhaven en de ongereformeerde predikanten uitstoten... Zou dit de weg des Heeren zijn?

Ds. Ploos was lid geweest van het Classicaal Bestuur van Amsterdam. Doch dat was niets voor hem. Thuisgekomen schreef hij eens in zijn dagboek: "Hoe gevoel ik, dat wij gans verlamd staan. Wij kunnen niet vrij handelen. Door besluiten kunnen wij er niet komen. Wij worden geslagen. Weglopen is evenmin de weg. Dan kunnen wij wel ons ganse leven alleen staan. Verootmoediging en getrouwe plichtsbetrachting is de weg, (2 Kron. 7 : 14). Er wordt veel tijd verbeuzeld aan discussie en de duivel lacht al die mannen, die zo ernstig discussiëren, hartelijk uit. Al die spiegelgevechten doen zijn rijk geen afbreuk en de zielen gaan ondertussen verloren."

In ijverige arbeid, waarbij de "passion des âmes", de zielszucht om zielen te zaligen, hem bezielde, vergat Ds. Ploos in het eengezinde, rustige Reitsum aanvankelijk nog veelszins de kerkelijke wanverhoudingen. Allertederst was zijn herderlijk verkeer te midden van het hem gegeven kudde. Ds. Sikkal tekende dit zeer schoon waar hij schreef:

"Ds. Ploos van Amstel had als herder en leraar iets bijzonder persoonlijks. Hij was door en door dienaar van de kudde van Jezus Christus. Alles wat aan en in hem was, natuurlijk en geestelijk, vormde mee die herder. Hij was een herder, zoals hij een persoon was. Men hoorde en zag aanstonds wat hij had, wat er was, wat hij bedoelde; men zag en hoorde hem, in zijn prediking en verkeer, met het Woord van het een op het ander gaande naar zijn indrukken en zijn

zielarbeid met de personen, die hem hoorden.

In de zomer van 1877 was het, dat schrijver dezes te Reitsum in het kerkgebouw een avondmaalsbediening van Ds. Ploos bijwoonde. Het kerkje had nog zijn oude, zeer primitieve vorm en de gemeente leefde nog onder de genootschapsreglementen. Voor een goede avondmaalstafel was er geen plaats. Maar dat hinderde niet. Ds. Ploos ging zelf met brood en beker heel het kerkje rond en gaf aan elk zijn deel en aan ieder een afzonderlijk woord daarbij. Daar had u nu het echte beeld van deze lieve dienaar des Heeren. Hij had iets vaderlijks. Maar eigenlijk was het nog iets anders, hij had iets moederlijks".

Naast die moederlijke tederheid liep zijn vaderzorg niet het minst over de voeding van zijn schapen en lammeren met het brood en de zuivere melk des Woords. Veel arbeid besteedde hij ter voorbereiding voor de catechisaties. Een vrucht hiervan rijpte tot de uitgave van zijn werkje: "De geloofsbelijdenis der Ned. Herv. Kerk, behandeld in vragen en antwoorden" bij G. Amsing, Leeuwarden 1881. Een schone proef van zijn prediking had hij in 1877 gegeven in no. 20 van de wekelijkse volksleerredeken: "Jezus door Petrus verloochend".

Uitgave van J.A. Mulder, Delft.

U bent hartelijk welkom in ons gezellige pension op de Veluwe: huiselijke en toch vakkundige volledige verzorging met als prima bekend staande keuken; geen radio en t.v.; zondag eerb., we hebben geen hinderlijke muziek; wel een fijn tweeklaviers orgel enz.

Het gehele jaar geopend.

HOTEL - PENSION
'IRENE'
Fam. Bostelaar
ELSPEET
tel. 05779 - 1236

Wel eens op
TEXEL
geweest?
Beslist de moeite waard.
Bos, duinen, zee, vogel-
broedplaatsen,
visgelegenheden, etc.,
en... rust.
U kunt op
'DE VERRASSING'
gebruik maken van

WOORDT HET WEER EEN MAATJE GROTER?

Nee, natuurlijk niet!
Die pondjes moeten
er gewoon vanaf!
Onze plantaardige
vermageringstabletjes
helpen U hiermee op
een verantwoorde
wijze!
Kuur voor een maand
f 20,-.

DROGISTERIJ **SIKKING**

Barvoetestraat 5,
2011 WL Haarlem
Tel. 023 - 312882/
324606.
Postgiro 190609.

volledig pension voor
groot en klein.
Prijzen v.a. f 285,- p.w.
Of u kunt kiezen voor
een bungalow met alle
komfort of sta-caravan.
Voor 60-plussers
speciale voor- en
naseizoenprijzen.
Vraag vrijblijvend onze
kleurenfolder aan.
Tel. 02223-661 of 391.

GBS school- of zakbijbel

handig formaat in fraaie uitvoering, afmeting 10,6 x 15,9 cm, met gekleurde landkaartjes, kunstleer omslag met goud op snee.

De vele z.g. verklarende bijbelvertalingen voeren ons - en vooral de jeugd - ongemerkt van het Woord der Waarheid af. Ook deze uitgave is in de niet gemoderniseerde of gereviseerde

STATENVERTALING

Bestelnummer S 2
Oude en Nieuwe Testament
f 18,-

Dito S 2
met psalmen en formulieren
f 24,-

Te bestellen bij de boekhandel of rechtstreeks aan het secretariaat:

**'GEREFORMEERDE
BIJBELSTICHTING**
ANTWOORDNR. 18 3300 WB DORDRECHT

TE KOOP:
Cassettes met kerkdiensten à f 8,- + porto.
Chr. Ger., Ger. Gem.,
Herv. (Ger.), Oud Ger.
Opruimbanden BASF,
732 m. met 8 of meer
diensten.
Sn. 4,75 à f 24,- + porto.
Tel. 01134 - 2455.

PLAATST UW
FAMILIEBERICHTEN
IN BEWAAR HET PAND

Stationssingel 50
Tel. 08385 - 13978
Postbus 177
3900 AD Veenendaal

GROTE- OF ST. LAURENSKERK - ROTTERDAM

BEZINNINGSBIJEENKOMST NA 150 JAAR AFSCHIEDING

D.V. ZATERDAG 13 OKTOBER, AANVANG 19.30 UUR

DS. P. BEEKHUIS, CHR. GER. PRED. TE ROTTERDAM
DS. C. HARINCK, GER. GEM. PRED. TE OOSTKAPELLE
DS. D.J. BUDDING, NED. HERV. PRED.
TE NEDERHEMERT

HOPEN TE SPREKEN OVER:

DE KERK IN VERLEDEN, HEDEN EN TOEKOMST

DE COLLECTE ZAL BESTEMD ZIJN VOOR DE SPAANS EV. ZENDING

Een verantwoord adres voor al uw

HUISHOUDELIJKE APPARATEN

- de BESTE merken voor een lage prijs. (SIEMENS, ESTA, GRAM, LIEBHERR, MIELE, VELO)
- service en bezorging door heel Nederland.

VINK-WITGOED-WESTBROEK

Dr. Welfferweg 17 - Westbroek - Tel. 03469 - 1459, b.g.g. 1209